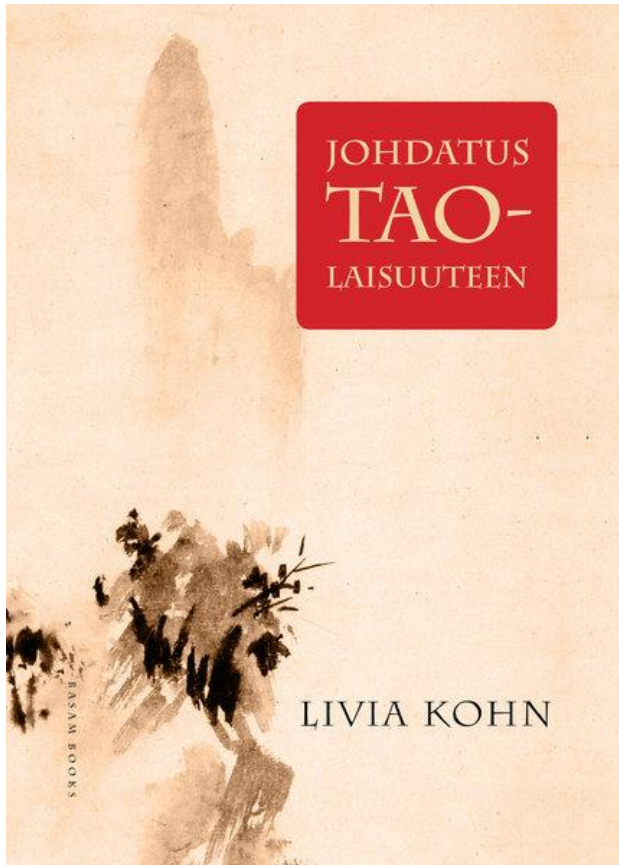

Johdatus taolaisuuteen

Alexandra Bergholm
Helsingin yliopisto

Livia Kohn 2009. *Johdatus taolaisuuteen* (suom. Teemu Suuntamaa). Helsinki, Basam Books, 494 s.

”Dao, josta voidaan puhua, ei ole ikuinen dao.” Tämä taolaisuuden keskeisen tekstin *Daode jingin* avauslause lienee ainakin monille uskontotieteilijöille maailmanuskontojen peruskurssilta tuttu. Mutta mitä daon käsitteellä itse asiassa ymmärretään, miten taolaisuuden opit ovat historian kuluessa muotoutuneet, ja minkälaisia filosofisia ja rituaalisia ulottuvuuksia uskonnon harjoittamiseen tänä päivänä liittyy? Näihin ja muihin kysymyksiin tarjoaa vastauksia Livia Kohnin perusteellinen johdantoteos, joka on hiljattain tullut laajemman suomalaisyleisön saataville Teemu Suuntamaan ansiokkaana käännöksenä.

Kohn on Bostonin yliopiston uskontotieteen ja Itä-Aasian tutkimuksen emeritaprofessori, joka on julkaissut kaikkiaan 35 kirjaa taolaisesta uskontoperinteestä ja kiinalaisista pitkäikäisyyden menetelmistä. Tämä syvälinen perehtyneisyys ja asiantuntemus välittyy myös käsillä olevasta kirjasta, joka esittelee taolaisuuden monisyistä perinnettä tarkkanäköisesti ja ajoittain lähes häkellyttävän laaja-alaisesti. Teoksen historiallinen perspektiivi ulottuu aina Kiinan varhaisimman valtion, 1600-luvulle eaa. ajoittuvan Shang-dynastian aikaan, jolloin monet taolaisuuteen omaksutut uskomukset ja rituaaliset käytännöt ovat alun perin muotoutuneet. Näistä alkuvaiheista juontuvia, kiinalaiselle kulttuurille keskeisiä piirteitä ovat muun muassa ajatus tuonpuoleisen hierarkkisesta järjestyksestä, esivanhempien ja luonnon jumaluuksien kunnioittamisen tärkeys, sekä erilaiset ennustamisen menetelmät, jotka olennaisesti liittyvät myös taolaiseen kosmologiaan ja alkemiaan. Täten vaikka taolaisuuden synty onkin yleisesti liitetty 500-luvulla eaa. eläneen Laozin myyttiseen hahmoon, Kohn osoittaa, että uskontoperinteen eri elementtejä on välttämätöntä tarkastella laajempaa historiallista ja kulttuurista taustaa vasten, jossa erilaiset filosofiset, poliittiset ja yhteiskunnalliset tekijät ovat osaltaan vaikuttaneet taolaisen maailmankatsomuksen muotoutumiseen aina nykypäivään asti.

Teos on rakenteellisesti jaettu neljään osaan, joista kaksi ensimmäistä esittelee taolaisuuden syntyä ja kehitystä esihistoriasta keskiajalle, ja jälkimmäiset keskittyvät modernin taolaisuuden harjoittamiseen sekä akateemisen tutkimuksen ajankohtaisiin suuntauksiin. Sisällön jäsentely on toteutettu hyvin oppikirjamaisesti siten, että yksittäisten lukujen alkuun on koottu lista tärkeimmistä käsiteltävistä aiheista, ja loppuun vastaavasti kunkin luvun tärkeimmät pääkohdat, muutamia kysymyksiä keskustelua varten, sekä aihepiiriin liittyvää syventävää kirjallisuutta. Esitystapa vaikuttaa ennen kaikkea opetuskäytön kannalta toimivalta ja perustellulta, mutta helpottaa sisällön hahmottamista myös tavallisen lukijan näkökulmasta. Monet kysymyksistä on oivaltavasti muotoiltu siten, etteivät ne yksinomaan mittaa kirjassa esitetyn tiedon omaksumista, vaan myös houkuttelevat lukijaa suhteuttamaan taolaisuudessa esiintyviä piirteitä muihin uskontoperinteisiin. Kuvatessaan järjestäytyneen taolaisuuden kehitystä (luku 5) Kohn kehottaa lukijoitaan miettimään, miten muut uskonnot kuten kristinusko ja islam ovat saaneet alkunsa, mitä esimerkkejä synkretismistä voisi löytyä eri uskonnollisista järjestelmistä, sekä miten teokraattinen hallintomuoto käytännössä toimii (s. 185). Seuraavassa, etiikkaa ja yhteisöä käsittelevässä luvussa, kysymykset rohkaisevat puolestaan pohtimaan muun muassa ihmisten yksilöllisiä ja yhteisöllisiä motiiveja hyvän tekemiseen, mutta myös sitä, mitä piirteitä itse kukin pitäisi tärkeimpänä, jos olisi perustamassa järjestäytyntä uskontoa (s. 212).

Vaikka teoksen kronologinen ja temaattinen jäsentely onkin kokonaisuudessaan looginen, laajan asiasisällön käsittelyssä on myös jonkin verran hajanaisuutta, joka ajoittain hankaloittaa argumentoinnin seuraamista sekä tapahtumien syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä. Aihepiiriä entuudestaan tuntemattomalle lukijalle erilaisten koulukuntien, pyhien tekstien, uskonnollisten käsitteiden ja rituaalisten käytänteiden runsaus näyttäytyy samanaikaisesti kiehtovana ja hämmentävänä. Siirtymät filosofisten pohdiskeluiden runollisen kuvakielen ja tieteellisemmän asiatyylin välillä ovat tekstissä luontevia, mutta samanaikaisesti taipumus keskittyä yksityiskohtien perusteelliseen kuvailuun tuntuu johdattavan Kohnin välillä sivupoluille, jolloin tietyn piirteen merkitys asiayhteydessään voi jäädä epäselväksi.

Teoksen rakenteeseen liittyen olisin itse myös toivonut, että taolaisen perinteen keskeisimmät käsitteet olisi systemaattisesti avattu siinä vaiheessa, kun ne ensimmäisen kerran tekstissä esiintyvät. Esimerkiksi *yinin* ja *yangin* toisiaan täydentäviin voimiin perustuva kosmologinen jaottelu tulee mainittua heti johdantoluvussa varhaisen *Yijing* (Muutoksen kirja) –teoksen ennustusmenetelmiin liittyen (s. 29–34), sekä myöhemmin *daon* määrittelyn yhteydessä (s.55–60), mutta vastaavuusajattelun varsinaista perustaa käsitellään kuitenkin vasta luvussa 4 (s. 132–40). Samoin monet muut maailman järjestystä koskevat käsitykset, sekä erilaiset kehon kultivointiin liittyvät uskomukset ja menetelmät, esitellään osittain useammassa luvussa (luvut 3, 4, 7 ja 8). Ratkaisu heijastelee todennäköisesti kirjoittajan ymmärrystä eri elementtien historiallisesta kehityksestä ja vaihteellisesta mukautumisesta osaksi taolaista uskontojärjestelmää, mutta etenkin teosta alusta loppuun lukiessa esitystapa saattaa näyttäytyä epä johdonmukaisena. Vastaavanlainen ongelma liittyi mielestäni jossain määrin myös tapaan, jolla kirjoittaja suhteuttaa taolaisuuden eri piirteitä Kiinan muihin vallitseviin uskontoihin, kungfutselaisuuteen ja buddhalaisuuteen.

Näistä huomioista huolimatta *Johdatus taolaisuuteen* on epäilemättä antoisa lukukokemus sekä yleisemmin taolaisuudesta kiinnostuneille että opettajille ja tutkijoille. Koska Kohn ei edellytä lukijoiltaan minkäänlaisia ennakkotietoja aiheesta, teosta voi huoletta lukea myös sieltä täältä valikoiden. Kirjaan sisältyvät oheismateriaalit (dynastialuettelo, Kiinan kartta, kiinan kielen ääntämisohjeet ja laaja asiasanasto), sekä liitteistä löytyvät historiallisten tapahtumien merkittävimmät kehityslinjat ja taolaisen kaanonin tekstit, ovat hyödyllisiä ja havainnollistavat aihepiiriä erinomaisesti. Käännöstyön tehnyt Teemu Suuntamaa ansaitsee lisäksi erityisen kiitoksen teoksen sujuvasta suomennoksesta, sekä aihepiiriin liittyvän suomenkielisen kirjallisuuden kokoamisesta kirjan loppuun. Tämän bibliografiankin perusteella on selvää, että kiinalaista filosofiaa, terveysoppia ja uskonnonharjoitusta esitteleville kirjoille on kysyntää myös Suomessa; Kohnin tieteellisen asiantunteva, mutta siitä huolimatta helposti lähestyttävä yleisteos on ehdottomasti tervetullut lisä suomenkielisen tietokirjallisuuden markkinoille.